

Datum 2026-05-26
Diarienummer 2026-5749

Klimat- och näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss av Kemikalieinspektionens framställan om ändring av regleringen avseende särskilt farliga kemiska produkter, KN2026/00510

Miljöförvaltningens synpunkter

Miljöförvaltningen ställer sig tveksam till Kemikalieinspektionens förslag att avskaffa tillståndsplikten för yrkesmässig överlåtelse av särskilt farliga kemiska produkter samt att begränsa anteckningsskyldigheten så att den endast aktualiseras vid överlåtelse till privatpersoner. Förvaltningen bedömer att förslaget riskerar att försämra skyddet för privatpersoner, försvåra tillsynen och öka risken för att produkter hamnar i orätta händer.

Miljöförvaltningen avstyrker därför förslaget.

Betydelsen av nuvarande tillståndsplikt och kommunal tillsyn

Den nuvarande tillståndsprövningen bedömer miljöförvaltningen fyller en central funktion genom att:

- pröva verksamhetens lämplighet och förutsättningar att överlåta och hantera särskilt farliga kemiska produkter
- medvetandegöra verksamheter om riskerna med dessa produkter och vikten av att förhindra obehörig åtkomst
- ge kommunala tillsynsmyndigheter kännedom om vilka aktörer som hanterar produkterna

Förvaltningens erfarenhet från tillsyn över försäljning av särskilt farliga kemiska produkter visar att okunskapen om vilka produkter som räknas som särskilt farliga och omfattas av de särskilda bestämmelserna är utbredd, både hos de aktörer som säljer dem utan tillstånd och med tillstånd. Det är inte ovanligt att de aktörer som har tillstånd har många fler särskilt farliga kemiska produkter i sitt sortiment än de själva vet om. Denna okunskap leder både till att särskilt farliga kemiska produkter inte hanteras och förvaras korrekt i butikerna så obehörig åtkomst förhindras, och att produkterna säljs till privatpersoner utan tillstånd omedvetet både för den som säljer den och privatpersonen som köper den.

Dessa iakttagelser visar att dagens system har brister. Förvaltningen bedömer dock att kunskapsläget och hanteringen riskerar att försämrats ytterligare om tillståndsplikten avskaffas och verksamheternas lämplighet inte längre prövas innan försäljning påbörjas.

Flera av de särskilt farliga kemiska produkterna är även sprängämnesprekursorer, exempelvis salpetersyra och svavelsyra, och omfattas av den särskilda lagstiftningen (EU-förordningen om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer, 2019/1148). Inom detta område saknas idag tillståndsplikt för aktörer som överlåter produkterna, vilket medför betydande svårigheter för oss som ansvarig tillsynsmyndighet att upprätta kompletta och aktuella register över aktörerna. Detta leder till att aktörer endast kan identifieras genom arbetskrävande uppsökande tillsyn, som ofta kräver finansiering genom skattemedel. Förvaltningen bedömer att motsvarande problem skulle uppstå om tillståndsplikten för särskilt farliga kemiska produkter avskaffas. Det kan också leda till snedvriden konkurrens och aktörer som är svåra att hitta eller bedrivs inom kommuner med begränsade resurser att bedriva uppsökande tillsyn, får fördelar genom att undgå tillsyn. Tillsynen ska vara rättssäker och likabehandlande, vilket blir svårt att upprätthålla om samtliga aktörer inte är kända.

Kemikalieinspektionens hänvisning i utredningen till att kommunerna kan inhämta motsvarande information från andra register (exempelvis register över e-vätskor enligt tobakslagen) bedöms som otillräcklig. Dessa register är inte alltid direkt tillgängliga för den nämnd som ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken. I många kommuner är exempelvis tillsynen enligt tobakslagen och miljöbalken fördelad på olika kommunala nämnder.

Anteckningsskyldighetens syfte riskerar att urholkas

Miljöförvaltningens har uppfattat att anteckningsskyldighetens främsta syfte är att det ska ge tillsynsmyndigheten tillräckligt underlag för att kontrollera att försäljning endast sker till behöriga mottagare. Om anteckningar endast ska föras vid försäljning till privatpersoner, bedömer förvaltningen att möjligheten att genomföra denna kontroll i praktiken går förlorad. Kontrollen kommer då endast att ske på den försäljning till privatpersoner som verksamheten har själva redan har identifierat och kontrollerat korrekt.

Förslag på alternativ och förbättringar

Miljöförvaltningen föreslår att tillståndsplikten, om den avskaffas, ersätts med en anmälnings- eller informationsplikt för ekonomiska aktörer som överlåter särskilt farliga kemiska produkter. Detta skulle säkerställa att kommunen fortsatt får kännedom om aktörerna och därmed kan bedriva effektiv tillsyn.

För att stärka verksamheternas kunskap och medvetenhet om riskerna och de särskilda bestämmelserna som gäller för produkterna, bör en informationsskyldighet, motsvarande den som gäller för sprängämnesprekursorer (EU-förordningen om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer, 2019/1148), införas i distributionsledet. Det vill säga införa skyldighet för den som överlåter en särskilt farlig kemisk produkt till en annan ekonomisk aktör, att informera den senare om att produkten omfattas av särskilda bestämmelser, inklusive krav på överlåtelsestillstånd och tillståndsplikt för privatpersoners hantering.

Förvaltningen anser vidare, för att stärka skyddet av människors hälsa och miljön och minska förekomsten av farliga ämnen i samhället, att tillståndsplikten inte enbart bör vara begränsad till privatpersoners användning utan även bör gälla yrkesverksamma som saknar legitim användning av produkterna i sin verksamhet, motsvarande det som gäller

för sprängämnesprekursorer. Alla typer av näringsverksamheter har inte behov av eller kompetens att hantera särskilt farliga kemiska produkter.

Sammanfattning

Miljöförvaltningen avstyrker förslaget i dess nuvarande form, då vi bedömer att Kemikalieinspektionen underskattat riskerna och att förslaget riskerar att leda till minskat skydd för privatpersoner, särskilt mot bakgrund av det låga kunskapsläget hos många överlåtare. Erfarenheter från tillsyn av sprängämnesprekursorer visar att avsaknad av tillstånds-, anmälnings- eller informationsplikt leder till betydande tillsynsproblem och arbetskrävande uppsökande tillsyn, som ofta kräver skattemedel.

Förvaltningen föreslår därför att tillståndsplikten antingen behålls eller ersätts med en tydlig anmälnings- eller informationsplikt. Vidare bör en informationsskyldighet i distributionsledet införas för denna produktgrupp, samt tillståndsplikt för yrkesverksamma som saknar legitim användning av produkterna, i syfte att stärka skyddet för människors hälsa och miljön och minska användningen och förekomsten av dessa produkter i samhället.

Ärendet har handlagts av:

Carl-Johan Skredsvik
Miljöinspektör

E-post: carl-johan.skredsvik@miljo.goteborg.se
Telefon: 031-368 39 14